

Ба шурои диссертатсионии 6D.KOA-079-и назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ (734025, ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Чилаев Раҳмоналӣ Собирович дар мавзуи «Сиёсати энергетикӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон: равандро ва омилҳои таъбиқи он» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияи сиёсӣ

Автореферати кори диссертатсионии Чилаев Раҳмоналӣ Собирович ба таҳқиқи яке аз масъалаҳои воқеан муҳимми замони муосир сиёсати энергетикӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нақшу мавқеи он дар минтақа бахшида шудааст. Аз мазмуни пешниҳодшуда бармеояд, ки докталаби дараҷаи илмӣ мавзӯро бо дарназардошти талаботи илмӣ ва бо муносибати ҷиддӣ таҳия намудааст. Бояд таъкид намуд, ки дар шароити имрӯза, ки раванди ҷаҳонишавӣ вусъат гирифта, рақобати геосиёсӣ шиддат меёбад ва вобастагии иқтисодиёт аз захираҳои энергетикӣ пайваста афзоиш меёбад, масъалаи таъмини амнияти энергетикӣ ба яке аз самтҳои муҳимтарини сиёсати давлатӣ табдил ёфтааст. Дар чунин шароит, интиҳоби мавзуи мазкур аз ҷониби муаллиф саривақтӣ ва асоснок буда, ҳам аз ҷиҳати назариявӣ ва ҳам аз нигоҳи амалӣ аҳамияти хос дорад.

Докталаби дараҷаи илмӣ дар мукаддимаи автореферат ба таври муфассал мубаҳраи мавзӯро асоснок намуда, нишон медиҳад, ки энергетика дар шароити муосир на танҳо омили рушди иқтисодӣ, балки воситаи муҳими таъмини суботи иҷтимоӣ ва сиёсии ҷомеа ба ҳисоб меравад. Муаллиф дуруст таъкид менамояд, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои захираҳои бузурги гидроэнергетикӣ буда, истифодаи самараноки онҳо метавонад ба таҳкими истиқлолияти давлатӣ, рушди иқтисодӣ ва беҳбуди сатҳи зиндагии аҳоли мусоидат намояд.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот ба таври равшан ва пайдарпай муайян гардидаанд. Докталаби дараҷаи илмӣ масъалаи сиёсати энергетикиро аз нигоҳи ҳамаҷониба баррасӣ намуда, онро дар иртибот бо рушди устувори кишвар, амнияти миллӣ ва мавқеи геополитикӣи Тоҷикистон таҳлил мекунад. Чунин равиш аз муносибати ҷиддӣ ва илмӣ муаллиф ба масъалаи таҳқиқшаванда шаҳодат медиҳад.

Навгони илмӣ таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки муаллиф сиёсати энергетикӣи Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар заминаи равандроҳои муосири

геополитикӣ ва иқтисодӣ таҳлил намуда, нақши онро дар таҳкими истиқлолияти давлатӣ ва мавқеи байналмилалӣ кишвар асоснок менамояд. Ҳамзамон, пешниҳод намудани тавсияҳои амалӣ барои тақмили сиёсати энергетикӣ аз дастовардҳои муҳими таҳқиқот ба ҳисоб меравад.

Довталаби дараҷаи илмӣ масъалаҳои илмию назариявии сиёсати энергетикиро низ аз мадди назар дур нагузоштааст. Дар боби якуми кори диссертатсионии худ муаллиф сиёсати энергетикиро ҳамчун падидаи фарогир баррасӣ намуда, нишон медиҳад, ки он дар пайванди манфиатҳои иқтисодӣ, сиёсӣ ва амниятӣ қарор дорад. Дар зербоби аввал бошад, масъалаи ташаккули мафҳуми сиёсати энергетикӣ дар раванди рушди таърихӣ таҳлил гардида, ба таври асоснок таъкид мешавад, ки энергетика тадриҷан ба яке аз унсурҳои калидии сиёсати давлатӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ табдил ёфтааст.

Дар зербоби дуюми боби якум масъалаи аҳаммияти стратегии сиёсати энергетикӣ барои рушди ҷомеа ва амнӣ минтақавӣ баррасӣ мегардад. Довталаби дараҷаи илмӣ нишон медиҳад, ки дар шароити муосир энергетика ба захираи стратегӣ давлатҳо табдил ёфта, сатҳи дастрасӣ ба он ба рушди устувори иқтисодӣ ва суботи иҷтимоӣ таъсири бевосита мерасонад. Муаллиф инчунин масъалаи ҳамкории кишварҳои Осиёи Марказӣ ва зарурати ҳамоҳангсозии манфиатҳои онҳо дар соҳаи энергетикаро ба таври мантиқӣ асоснок менамояд. Дар маҷмӯъ, боби якум ҳамчун пояи назариявии таҳқиқот бо мантиқ ва пайдарпайӣ навишта шуда, барои таҳлили минбаъдаи масъала заминаи устувори илмӣ фароҳам меорад.

Дар боби дуюми диссертатсия довталаби дараҷаи илмӣ равандҳои ташаккул ва рушди сиёсати энергетикӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар давраи соҳибистиқлолӣ мавриди таҳлил қарор медиҳад. Муаллиф марҳилаи истиқлолиятро ҳамчун давраи сифатан нави рушди соҳаи энергетика арзёбӣ намуда, нишон медиҳад, ки давлат барои бартараф намудани мушкилоти ибтидоӣ ва рушди соҳа як қатор тадбирҳои муҳим андешидааст. Бо истифода аз маълумоти оморӣ ва далелҳои мушаххас, довталаби дараҷаи илмӣ динамикаи рушди соҳаи энергетикаро нишон дода, афзоиши иқтидорҳои истеҳсолӣ ва татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорию таҳлил менамояд. Муаллиф инчунин ба масъалаи рушди энергетикаи барқароршаванда диққати махсус дода, онро ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати энергетикӣ арзёбӣ мекунад. Қобили тавачҷуҳ аст, ки дар ин боб масъалаи НБО-и Роғун ҳамчун унсури муҳими сиёсати энергетикӣ ва омили таъсиррасон ба равандҳои геосиёсӣ баррасӣ мегардад. Довталаби дараҷаи илмӣ нишон медиҳад, ки бо мурури замон ин масъала аз доираи иқтисодӣ берун баромада, ба сатҳи

байналмилалӣ баромадааст, ки ин аз дарки дурусти муаллиф нисбат ба равандҳои муосири сиёсӣ шаҳодат медиҳад.

Дар боби сеюми диссертатсия докталаби дараҷаи илмӣ ба таҳлили заминаҳои дохилӣ ва хориҷии рушди сиёсати энергетикӣ диққати махсус медиҳад. Муаллиф сиёсати энергетикиро дар иртибот бо омилҳои геосиёсӣ, иқтисодӣ ва иқлимӣ баррасӣ намуда, нишон медиҳад, ки он ба яке аз унсурҳои муҳими сиёсати минтақавӣ табдил ёфтааст. Инчунин, нақши сиёсати энергетикии Тоҷикистон дар минтақаҳои Осиёи Марказӣ ва Осиёи Ҷанубӣ таҳлил гардида, аҳамияти лоиҳаҳои минтақавӣ, аз ҷумла CASA-1000, ҳамчун воситаи таҳкими ҳамкорӣҳои иқтисодӣ ва густариши имкониятҳои содиротӣ асоснок карда мешавад. Муаллиф дуруст таъкид менамояд, ки захираҳои гидроэнергетикии Тоҷикистон метавонанд ҳамчун омилҳои муҳими таъмини суботи минтақавӣ хизмат намојанд. Масъалаи пешомадҳои сиёсати энергетикӣ дар шароити саноатикунони босуръат мавриди таҳлили амиқ қарор гирифтааст. Докталаби дараҷаи илмӣ масъалаҳои диверсификатсияи манбаъҳои энергия, рушди технологияҳои муосир, таъсири тағйирёбии иқлим ва зарурати тақмили сиёсати кадрӣ ба таври мантиқӣ ва асоснок баррасӣ менамояд. Чунин таҳлил ба таҳқиқот хусусияти стратегӣ ва ояндагиро мебахшад.

Қисмати хулосаи автореферат ба таври мантиқӣ ҷамъбаст гардида, натиҷаҳои асосии таҳқиқотро ба таври фишурда ва равшан инъикос менамояд. Докталаби дараҷаи илмӣ дар ин бахш хулосаҳои бадастовардаи худро мутобиқ ба мақсад ва вазифаҳои гузашташуда пешниҳод намуда, аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқотро дуруст нишон додааст.

Дар баробари дастовардҳои зикршуда, бояд қайд намуд, ки дар автореферати кори диссертатсионии Чилаев Р.С. баъзе камбудҳои низ ба назар мерасанд.

– Ҷанбаҳои муқоисавии сиёсати энергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои дигари минтақа, аз ҷумла давлатҳои Осиёи Марказӣ, дар автореферат ба таври кофӣ амиқ инъикос нагардидаанд. Гарчанде докталаби дараҷаи илмӣ ба ин масъала ишора менамояд, аммо таҳлили муфассалтари таҷрибаи кишварҳои минтақа ва истифодаи муқоисавии он барои шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад ба баланд гардидани сатҳи таҳлил ва арзиши илмӣ таҳқиқот мусоидат намојад;

– Дар матни автореферат дар баъзе мавридҳо такрори фикрҳо ба назар мерасад, ки метавонанд ба аҳамият ва равонии баёни матн таъсир расонанд. Ба назари мо, муаллиф метавонист бо таҳрири иловагӣ ва дақиқтар намудани баён ин ҷиҳатро беҳтар намојад.

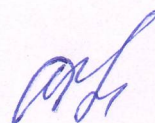
Бо вучуди ин, камбудихоӣ зикршуда характери тавсиявӣ дошта, арзиши илмӣ таҳқиқотро коҳиш намедиханд.

Дар маҷмуъ, автореферати пешниҳодшуда нишон медиҳад, ки доктарабӣ дараҷаи илмӣ масъалаи муҳими сиёсати энергетикиро дар шароити муносири Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи хуби илмӣ таҳқиқ намуда, дорои қобилияти таҳлил ва ҷамъбасти натиҷаҳо мебошад.

Бо дарназардошти аҳамияти мавзӯ, сатҳи таҳқиқот ва натиҷаҳои бадастомада, метавон хулоса кард, ки автореферати кори диссертатсионии Чилаев Раҳмоналӣ Собирович ба талаботи корҳои илмӣ соҳаи сиёсатшиносӣ ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарриз:

Номзади илмҳои сиёсӣ, и.в. дотсенти
кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи
давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Якубзода Ф.Н.

Имзои Ф.Н. Якубзодаро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДДК ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ

Давлатов М.А.

Суроғай муассиса:

735360, ш. Кӯлоб, кӯч. С.Сафаров 16.
+992(833-22) 2-35-06 www.kgu.tj

02.04.2026

